

pomenuti da *Lia* ima i Vulgata, Bakotić ima *Lea, Leji, Leu* i pridjev *Lejin*). Pogledao sam i u slovenski prijevod gdje je *Leja, Leji, Lejo* (ak.) i *Lejin*. Sve pokazuje da nema razloga da se *Lea* sklanja drugačije nego *Andrea*.

Drugo je pitanje o imenu *Mario, Dario* i *Leo*, uz napomenu da se i u nominativu pojavljuje *Marijo* i *Darijo*. *Marijo* je toliko opravdanije jer je izvedeno prema *Marija*, koje već u osnovi ima *j*, ali time ne možemo riješiti sve imenice na *-io* jer tu treba navesti i *Tokio* pa opće imenice kao *impresario, embrio, racio, radio, studio* i *trio*, jer u pravopisima često imamo pravilo da se između *i* i *o* ne piše *j* bez obzira na izgovor. Ipak, kad se gleda cjelina te sklonidbe, imena kao *Mario* treba sklanjati ovako:

Mario, Marija, Mariju, Marija, Mario, Mariju, Marijem, pridjev *Marijev*.

Tu sumnje nema jer svako drugo rješenje, a bilo ih je, usložnjava našu gramatiku. O tome sam napisao članak, objavio ga u Fokusu 17. 1. 2003. i prenio u svoju knjigu *Temelji Hrvatskomu pravopisu*, str. 59. i 60. pa je čitateljima dostupno opširnije obrazloženje.

Ime *Leo* nešto je drugo jer završava na *-eo*. Zato ga treba sklanjati: *Leo, Lea, Leu, Lea, Leo, Leu, Leom*, pridjev *Leov*.

Treće je pitanje *Silvia* i *Daria*. Tu se već u nominativu javlja i *Silvija* i *Darija*, što je bolje pa za sklonidbu nema dvojbe. Bez obzira na nominativ, genitiv je *Silvije, Darije*

i prema njemu ostali padeži i pridjevi *Silvijin, Darijin*.

Četvrto pitanje je *Kraus-Richtemberg* ili *Kraus Richtemberg*. Nisam našao to prezime u našim enciklopedijama ni u telefonskome imeniku, nego sam u Hrvatskoj općoj enciklopediji našao *Krauss-Rajterić, Vladimir* i *Kraus-Aranicki, Greta*. Što se Grete tiče, to je jasno prema onomu što piše da treba razumjeti: Greta udana za Aranickoga, a prezime je *Krauss-Rajterić* nominativ, a već je rečeno kako ćemo postupati s nominativima, i jezik mora poštovati službeno zadan način pisanja.

Inače u Hrvatskome pravopisu piše da se muška dvostruka prezimena pišu odvojeno, bez crtice ili spojnice: *Andrija Kačić Miošić, Ivan Kukuljević Sakcinski, Ante Tresić Pavičić, Viktor Car Emin, Duje Rendić Miočević*, a ovdje bismo mogli dodati prezimena kao *Ivan Bunić Vučić, Hrvoje Hrvatinić Vukčić, Nikola Šubić Zrinski*. U Općoj enciklopediji LZ iz 1982. piše doduše *Tresić-Pavičić, Ante*, ali to će biti pogreškom jer na njegovoj knjizi *Gvozdansko* piše *Ante Tresić Pavičić*, a tako je i u Hrvatskomu leksikonu 1997.

Peto je pitanje *Ana-Maria, Ana Marija* ili *Ana Maria*? Ja bih dodao i četvrtu mogućnost: *Anamarija*. Tako se zove nekad poznata naša plivačica Petričević. To je pitanje nominativa, a za nj smo rekli da je onako kako piše u matičnome listu.

Stjepan Babić

DALEKOZOR I DURBIN

Naša poznata glumica Nada Subotić pita je li *dalekozor* i *durbin* isto ili je *dalekozor* hrvatski, a *durbin* srpski. Odmah sam joj rekao da *durbin* nije

srpski jer sam se sjetio riječi iz Ere: *kome durbin treba*; ako je isto, onda je *durbin* neknjiževna riječ, ako nije isto, onda je *durbin* jedno, a *dalekozor* drugo. Odlučuje o tome struka, optika. Da bismo na to potpunije odgovorili, treba provjeriti po stručnim, optičkim djelima.

Što je *dalekozor*, to svi znamo. Dvo- cijevna optička naprava koja povećava vidni kut predmeta promatranja, lako dostupna u trgovinama, koju mnogi imaju i često se njome služe. Prema rječnicima postoji više vrsta dalekozora, *kazališni*, *vojnički*, *astronomski*, *navigacijski*.

U Općoj enciklopediji, 3. izdanje iz 1997., ti predmeti opisani su pod *dalekozor*, a imaju podnaslove: Dioptrički dalekozori ili refraktori, Katoptrički dalekozori ili reflektori, Katadioptrički dalekozori, Veliki moderni teleskopi. Kao što se vidi, sve se te naprave nazivaju i *dalekozori*, jedino je poseban naslov *Veliki moderni teleskopi bez dalekozora*, ali se svi oni nazivaju i *dalekozori* jer članak završava: „...anglo-austral. dalekozor od 394 cm. na zvjezdarnici Siding Spring (Australija) dovršen početkom 1975.“ Riječ *teleskop* ima posebnu natuknicu, ali je ona upućena na *dalekozor*.

Postoji i radioteleskop, ali on uopće nije dalekozor nego je primarno radiouređaj koji ispituje elektromagnetske valove koji dolaze iz svemira.

Zanimljivo je spomenuti da Slovenci imaju *daljnogled*, ali to je njima *Graphoscope*.

U praksi se svemirski dalekozori, pogotovu ako su jednocijevni, nazivaju jednostavno teleskopima. To dolazi do izražaja i u novinskim člancima jer je novinski stil najbliži razgovornome. Tako Jutarnji list od 18. 4. 2004. u Zabavniku, prilogu za mlade, pod naslovom *Teleskopi* govori samo o teleskopima, a dalekozor smatra veoma jednostavnim teleskopom: „Kad je 1610. godine Galileo Galilei, uperivši svoj tek napravljeni teleskop u nebo, ugledao nebeske objekte koje nije vidio nitko prije njega, zauvijek se promije-

nio naš pogled na svemir i način njegova proučavanja. Taj teleskop kojim je on prije gotovo četiri stoljeća uočio četiri najveća Jupiterova mjeseca, zvijezde Mliječne staze i planine na Mjesecu, zapravo je bio običan dalekozor, ali je ipak bio preteča današnjih teleskopa čiji je promjer 8 metara.

Prvi teleskopi imali su staklene leće (refraktore) koje su lomile svjetlo pa se stoga nazivaju refraktorskim.“

Iz ovoga se vidi da autor pravi razliku između dalekozora i teleskopa, ali ona je pomalo nategnuta jer bi prema enciklopediji *dalekozor* mogao u potpunosti zamijeniti *teleskop*, a i po značenju je to isto jer je dalekozor jednostavna prevedenica s grčkoga jer je grč. *tēle-* ‘u daljini, daleko’ i *skopēō* ‘gledam’.

Da bi *durbin* bio srpski naziv za dalekozor u našim osnovnim razlikovnim rječnicima nema podataka. U spomenutoj enciklopediji *durbina* kao opće imenice nema, ali na temelju toga ne smijemo zaključivati da *durbin* ne postoji, nego da taj naziv u nju nije ušao po kriterijima te enciklopedije.

U Rječniku hrvatskoga jezika LZ i ŠK piše da je *durbin* vrsta maloga dalekozora, a Durbin zvijezde na južnom nebu; u Anićevu istoimenom rječniku za *durbin* piše: „ručni dalekozor za jedno oko“.

Mislim da se iz ovoga kratkoga navođenja može lako zaključiti da je hrvatska osnovna riječ dalekozor, *durbin* je po podrijetlu perzijska riječ i na književnoj je razini stilski obilježena ako označava isto što i dalekozor, ali on, kao i ostale tuđice, ima svoje opravdanje samo ako označuje jasno određenu napravu koja se po čemu bitnome razlikuju od dalekozora.

Stjepan Babić